06

දඹදෙණි රාජධානිය ආරම්භයේ සිට කෝට්ටේ රාජධානිය බිඳවැටීම දක්වා ලංකා ඉතිහාසය

(දළ වශයෙන් 1232 සිට 1597 දක්වා කාලය මෙයට අයත් වේ)

හැඳින්වීම

1215 දී කාලිංග ආක්‍රමණයෙන් පොළොන්නරුව රාජධානිය බිඳවැටිණ. ඉන් අනතුරුව ජනතාව නිරිත දිගට සංක්‍රමණය වීමෙහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් දඹදෙණිය, යාපහුව, කුරුණෑගල රාජධානි බිහිවීමත් ඉන් අනතුරුව ගම්පොළ සහ කෝට්ටේ රාජධානි බිහිවීමත් සිදු විය. මෙම රාජධානිවල පැවැති දේශපාලන ආර්ථික හා ආගමික ඉතිහාසය මෙම පාඩමෙන් ඔබට ඉගෙන ගත හැකිය.

6.1 නව රාජධානි බිහිවීම

පරාක්‍රම පාණ්ඩ්‍ය රජ දවස (වර්ෂ 1215) සිදු වූ කාලිංග මාඝ ආක්‍රමණයෙන් පොළොන්නරු රාජධානිය බිඳ වැටිණ. මාඝගේ කෲර පාලනයෙන් පීඩාවට පත් ජන ප්‍රධානීන්, භික්ෂූන් වහන්සේලා හා සාමාන්‍ය ජනතාව ආරක්ෂාව පතා රජරටින් බැහැර වනදුර්ග හා ගිරිදුර්ගවලින් ආරක්ෂිත ප්‍රදේශවල ජනාවාස ගොඩනගා ගත්හ. මෙලෙස ජනාවාස ගොඩනගා ගැනීමට මූලික වී ජනතාවට නායකත්වය දුන් ප්‍රභුවරු සිව් දෙනෙකු පිළිබඳ මහාවංසයේ සඳහන් කර තිබේ.

❖	යාපහුව පර්වතය	සුබ සෙන්පති
❖	ගෝවින්දමලය	බුවනෙකබාහු ආදිපාද
❖	දඹදෙණිය	විජයබාහු (තුන්වන විජයබාහු)
❖	ගංදෙනිය පර්වතය	සංඛ සෙනෙවි

6.2 දඹදෙණි රාජධානිය

පොළොන්නරු රාජධානිය බිඳවැටීමේ සිට වර්ෂ 1232 දී දඹදෙණි රාජධානිය පිහිටුවන තෙක් කාලපරිච්ඡේදය මෙරට ඉතිහාසයේ අවුල් වියවුල් සහිත අවධියකි. එම කාලය තුළ විජයබාහු නැමැති ප්‍රභුවරයා දඹදෙණිය මුල්කර ගනිමින් පාලන බලය ගොඩනගා ගැනීමට සමත්විය. මෙලෙස බලය ඒකරාශි කළ විජයබාහු වර්ෂ 1232 දී තුන්වන විජයබාහු නමින් දඹදෙණිය පාලන මධ්‍යස්ථානය කරගනිමින් රජ විය.

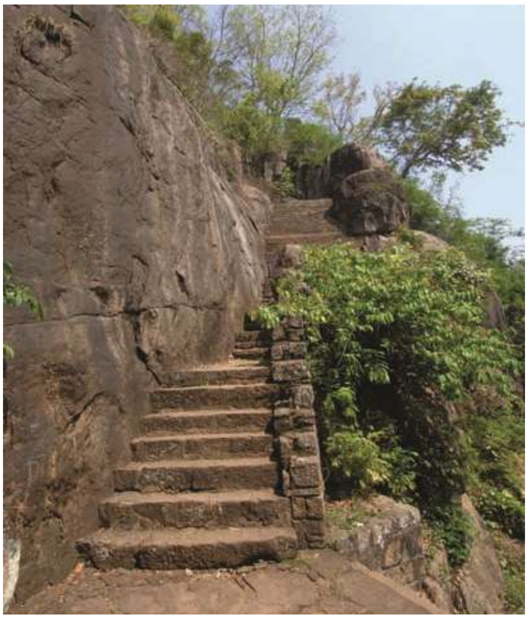
6.1 රූපය-දඹදෙණි රාජ්‍යයේ ගමන් මාර්ගය

සතුරු ආක්‍රමණ හමුවේ ගොඩනගාගත් බලය තහවුරු කර ගැනීමට දළදා වහන්සේගේ හිමිකාරිත්වය එතුමාට බලවත් ශක්තියක් විය. මාඝගේ ආක්‍රමණයෙන් පසු කොත්මලේ සඟවා ආරක්ෂා කළ දළදාව හා පාත්‍රා ධාතුව වාචිස්සර හිමියන් ඇතුළු මහතෙරවරුන් විසින් රජුට භාර දී තිබේ. එම රජතුමා කොත්මලේ සඟවා තිබූ මෙම පූජනීය වස්තූන් දඹදෙණියට වැඩමවා බෙලිගල

පර්වතය මුදුනෙහි දළදා මාළිගාවක් ඉදිකර දළදාව තැන්පත් කර තිබේ. මෙම රජතුමා වසර හතරක් රජ කර 1236 දී මරණයට පත් විය. ඔහුට පරාක්‍රමබාහු හා බුවනෙකබාහු නමින් පුතුන් දෙදෙනෙකු සිටි අතර වැඩිමහල් පුත් පරාක්‍රමබාහු එම වර්ෂයේ දී දෙවන පරාක්‍රමබාහු නමින් දඹදෙණියේ රාජ්‍යයට පත් විය.

තුන්වන විජයබාහු රජුගේ කාර්ය සංසිද්ධිය

- ❖ දඹදෙණි රාජධානිය ආරම්භ කිරීම.
- ❖ බෙලිගල දළදා මාලිගාව ඉදිකර වීම.
- ❖ දඹදෙණිය විජයසුන්දරාරාමය ඉදිකිරීම.
- ❖ වත්තල විජයබාහු විහාරය කරවීම.
- ❖ කැලණි විහාරය ප්‍රතිසංස්කරණය කරවීම.
- ❖ රැකවරණය පතා විදේශගත වූ භික්ෂූන් වහන්සේලා ආපසු ගෙන්වා ගැනීම.
- ❖ උපසම්පදා මංගල්‍යය යළි ආරම්භ කර සංඝ සංශෝධනයක් කිරීම.
- ❖ පැරණි පොතපත නැවත ලියවීම.

6.2 රූපය-විජය සුන්දරාරාමයෙහි තිබෙන වටදාගෙය

දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජතුමා (1236 - 1270)

පියරජුගේ අභාවයෙන් පසු වැඩිමහල් පුත් පරාක්‍රමබාහු රාජ්‍යයට පත්විය. එතුමා දෙවන පරාක්‍රමබාහු නමින් ප්‍රසිද්ධියට පත් විය. සංඝරක්ඛිත නාහිමි ප්‍රමුඛ මහා සංඝරත්නයෙන් අධ්‍යාපනය ලබා උගත් පඬිරුවනක් බවට පත් විය. එහෙයින් එතුමා **කලිකාල සාහිත්‍ය සර්වඥ පණ්ඩිත** යන නාමයෙන් පිදුම් ලැබී ය.

දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජුට මුහුණ පෑමට සිදුවූ අභියෝග

- ❖ කාලිංග මාඝගෙන් රජරට නිදහස් කරගැනීම.
- ❖ චන්ද්‍රභානුගේ ප්‍රථම සහ දෙවන ආක්‍රමණවලට මුහුණ දීම.

බෙලිගල වැඩසිටි දන්ත ධාතූන් වහන්සේ දඹදෙණියට වැඩමකරවා අති උත්කර්ෂවත් දළදා පූජාවක් පවත්වා මාඝගෙන් රට නිදහස් කරගන්නා බවට එතුමා ප්‍රතිඥා දී තිබේ. රජු කාලිංග මාඝ සමඟ සටනට සූදානම් වෙමින් සිටිය දී චන්ද්‍රභානු නම් ජාවක ආක්‍රමණිකයා විශාල හමුදාවක් සමඟ ලක්දිවට ගොඩ බැස්සේය. මලය අර්ධද්වීපයෙහි උතුරු ප්‍රදේශයේ සිට පැමිණි ඔහුගේ අරමුණ වූයේ දළදාව පැහැර ගැනීම විය හැකි ය. දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජුගේ මෙහෙයවීම මත වීරබාහු කුමරුගේ නායකත්වයෙන් සිංහල හමුදාව චන්ද්‍රභානු පරාජය කර පළවා හරින ලදී.

දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජුට තිබූ ප්‍රබලතම අභියෝගය වූයේ මාඝගේ පාලනයෙන් රජරට මුදවා ගැනීමයි. දකුණු ඉන්දීය දෙවන පාණ්ඩ්‍ය අධිරාජයාගේ ද සහය ලබා ගත් රජු ඉතා සැලසුම් සහගත ව නැගෙනහිරින් හා බටහිරින් පොළොන්නරුව වටකර ප්‍රබල ප්‍රහාරයක් එල්ල කළේ ය. මෙම ප්‍රහාරයෙන් මාඝගේ හමුදාව අන්ත පරාජයකට පත්විය. ඒ අනුව වසර 40ක් පුරාවට පැවති කාලිංග පාලනයෙන් 1255 දී පොළොන්නරුව නිදහස් කර ගැනීමට සමත්විය.

පරාජයට පත්ව පලාගිය චන්ද්‍රභානු ඉන්දියාවෙන් කුළී හමුදාවක් රැගෙන නැවත දඹදෙණිය ආක්‍රමණය කළේ ය. මෙහිදී පාණ්ඩ්‍ය අධිරාජයාගේ උදව් ලබාගත් දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජු චන්ද්‍රභානු ඝාතනය කර රාජ්‍යය ආරක්‍ෂා කර ගැනීමට සමත් විය. මෙලෙස සතුරාගෙන් රට නිදහස් කරගත් එතුමා දේවපතිරාජ ඇමතිවරයා යොදවා ආර්ථික, ආගමික හා අධ්‍යාපනික අංශවල විශාල දියුණුවක් ඇති කර තිබේ.

දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජුගේ සේවාවන්

- කාලිංග මාඝගෙන් පොළොන්නරුව නිදහස් කර ගැනීම.
- චන්ද්‍රභානුගේ ආක්‍රමණය පරාජය කිරීම.
- දඹදෙණිය දළදා මාළිගාව ඉදිකිරීම.
- භික්ෂූන්ගේ විනය නීති පිළිබඳ දඹදෙණි කතිකාවත සම්පාදනය කිරීම.
- උපසම්පදා උත්සව පැවැත්වීම.
- විදේශවලින් විනයධර ධර්මධර භික්ෂූන් වැඩමකරවීම.
- කව්සිළුමිණ හා විශුද්ධි මාර්ග සන්නස යන කෘති රචනා කිරීම.

පරාක්‍රමබාහු රජු මිය ගිය පසු ඔහු පුත් බෝසත් විජයබාහු රාජ්‍යයට පත් විය. ඔහු එනමින් සිටි හතරවැන්නා යි. ඔහුගේ රාජ්‍ය කාලය වසර දෙකකට සීමා විය. (1270 - 1272)

රජවාසලේ ඇති වූ කුමන්ත්‍රණයක දී මිත්ත සෙන්පති අතින් රජු ඝාතනයට ලක්විය. අනතුරුව රජුගේ බාල සහෝදර බුවනෙකබාහු මිත්ත සෙන්පති මරා වර්ෂ 1272 දී රාජ්‍ය බලය ලබා ගැනීමට සමත් විය. ඒ අනුව පළමුවන බුවනෙකබාහු නමින් ප්‍රසිද්ධ වූ මොහුට ගැටුම් රැසකට මුහුණ දීමට සිදුවිය. මෙම ආක්‍රමණ මැඩපැවැත්වූ රජු පසුව තම පාලන මධ්‍යස්ථානය ලෙස වඩාත් සුරක්ෂිත යාපහුව තෝරා ගත්තේ ය.

6.3 යාපහුව රාජධානිය

දඹදෙණියේ සිට රාජ්‍ය මෙහෙය වූ මෙම රජතුමාට ආක්‍රමණ දෙකකට මුහුණදීමට සිදුවිය. ඉන් එකක් නම් දකුණු ඉන්දියානු පාණ්ඩ්‍ය ආක්‍රමණය යි. දෙවැන්න සිංහල වන්නි ප්‍රධානීන්ගෙන් එල්ල වූ තර්ජනය යි. විදේශ රටවල් සමඟ වෙළඳ සබඳතා ගොඩනගාගත් මොහු ආර්ථික වශයෙන් මෙන්ම ආගමික වශයෙන් ද විශාල මෙහෙවරක් ඉටුකර වර්ෂ 1284 දී මිය ගියේ ය.

6.3 රූපය-බලකොටුවට හා දළදා මළුවට පිවිසෙන පියගැට පෙළ

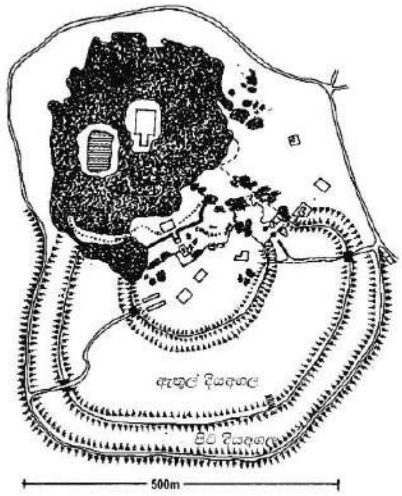

6.4 රූපය-යාපහුව බලකොටු නගරයේ සැලැස්ම දක්වන සටහන

බුවනෙකබාහු රජුගේ අභාවයෙන් පසු ඔහු පුත් දෙවන බුවනෙකබාහු හා හතරවන විජයබාහු රජුගේ පුත් පරාක්‍රමබාහු අතර සිංහාසනය සඳහා අරගල ඇතිවිය. මේ අවස්ථාවේ දකුණු ඉන්දියාවේ ආර්ය චක්‍රවර්තී පාණ්ඩ්‍ය හමුදාවක් සමඟ ලංකාවට පැමිණ යාපහුව බලකොටුවට පහර දී දළදා වහන්සේ රැගෙන ඉන්දියාවට ගොස් පාණ්ඩ්‍ය රජු වූ කුලසේකරට භාර දී ඇත. තුන්වන පරාක්‍රමබාහු ඉන්දියාවට ගොස් කුලසේකර රජු සමඟ සාකච්ඡා කර දළදා වහන්සේ ආපසු ලබාගෙන 1287 දී පොළොන්නරුවේ රජ විය. 1293

දී පමණ දෙවන බුවනෙකබාහු පොළොන්නරුව වටලා තුන්වන පරාක්‍රමබාහු රජු පරාජය කර දළදා වහන්සේ ලබාගෙන කුරුණෑගල රාජධානිය ආරම්භ කළේ ය.

6.4 කුරුණෑගල රාජධානිය

මේ අනුව කුරුණෑගල රාජධානියේ ආරම්භක පාලකයා දෙවන බුවනෙකබාහු රජු ය. එතුමාගේ අභාවයෙන් පසුව ඔහුගේ පුත් පරාක්‍රමබාහු කුරුණෑගල රාජ්‍යයට පත්විය. එතුමා එනමින් සිටි හතරවැන්නා යි.

1302 දී රාජ්‍යයට පත් එතුමා කුරුණෑගල යුගය ප්‍රභාවත් කළ ශ්‍රේෂ්ඨ නරපතියා වෙයි. බුදුදහමේ උන්නතියට මෙන් ම අධ්‍යාපනික හා ශාස්ත්‍රීය අංශයට ද විශාල සේවයක් සිදුකළ අතර එම නිසාම ඔහු පණ්ඩිත පරාක්‍රමබාහු නමින් ප්‍රසිද්ධ විය.

හතරවන පරාක්‍රමබාහු රජුගේ සේවාවන්

- කුරුණෑගල නගරයේ දළදා මාළිගාවක් ඉදිකර වීම.
- දළදා වහන්සේගේ ආරක්ෂාවට හා නඩත්තුවට ගම්වර පූජා කිරීම.
- දළදා සිරිත හා දළදා පූජාවලිය, සිංහල බෝධිවංසය හා අනාගත වංසය වැනි පොත් රචනා කරවීම.
- දළදා පෙරහැර නැවත ආරම්භ කිරීම
- පන්සිය පනස් ජාතක පොත සිංහලයට පරිවර්තනය කිරීමට අනුග්‍රහය දැක්වීම.
- වීදාගම ශ්‍රී ඝණානන්ද පිරිවෙණට හා තොටගමුවේ විජයබා පිරිවෙණට රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ලබාදීම.
- මහනුවර අස්ගිරි සේනාසනය ආරම්භ කිරීම.

හතරවන පරාක්‍රමබාහු රජුගේ අවසාන රාජ්‍ය වර්ෂය 1326 ලෙස නිගමනය කර තිබේ. බෝදාමාපා නම් ප්‍රභූවරයා විසින් ඇතිකරන ලද කැරැල්ලකින් එතුමා ඝාතනයට ලක් විය. ඉන් අනතුරුව තෙවන බුවනෙකබාහු රාජ්‍යයට පත්විය. ඔහු කුරුණෑගල වැව ඉදිකරන ලදැයි ජනප්‍රවාදයේ සඳහන් වේ. ඔහුගෙන් පසුව පස්වන විජයබාහු රාජ්‍යයට පත්ව තිබේ. මෙම රජවරුන් පිළිබඳව සහ ඔවුන්ගේ රාජධානි පිළිබඳ නිශ්චිත තොරතුරු සඳහන්ව නැත.

6.5 රූපය-ඇතුගල සහ වැව

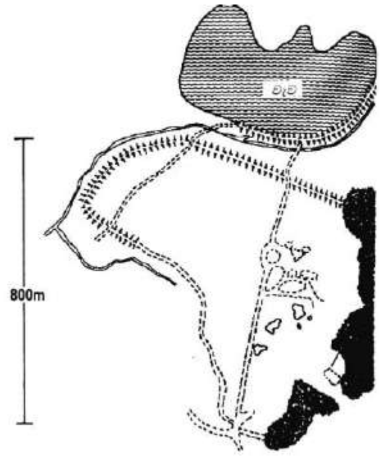

6.6 රූපය-කුරුණෑගල පැරණි නගර සැලැස්ම දක්වන සටහන

6.5 ගම්පොළ රාජධානිය

වර්ෂ 1341 දී හතරවන බුවනෙකබාහු රජු විසින් ගම්පොළ රාජධානිය පිහිටුවන ලදි. කුරුණෑගල අවසන් පාලකයා වූ හතරවන විජයබාහු රජුගේ පුතෙකු වන බුවනෙකබාහු ගම්පොළ සිය රාජධානිය ලෙස තෝරා ගත්තේ එය ආරක්ෂිත ස්ථානයක් වූ නිසා ය. එය කුරුණෑගල රාජධානිය බිඳවැටීමත් සමඟ ඇති වූ ව්‍යාකූල දේශපාලන පසුබිම මත බිහි වූ පාලන මධ්‍යස්ථානවලින් එකකි..

එම පාලන මධ්‍යස්ථාන,

- ගම්පොළ — සිව්වන බුවනෙකබාහු
- දැදිගම — පස්වන පරාක්‍රමබාහු
- යාපනය — ආර්ය චක්‍රවර්තී
- රයිගම — අලකේශ්වර පවුල

මෙම පාලන මධ්‍යස්ථාන අතුරෙන් ගම්පොල ප්‍රධාන රාජධානිය ලෙස වර්ධනය විය. එම වර්ධනයට බලපෑ ප්‍රධාන පවුල් දෙකක් තිබේ. එනම් සේනාලංකාධිකාර සෙනෙවිරත් පවුල හා අලකේශ්වර පවුල යි.

සිව්වන බුවනෙකබාහු රජුගෙන් පසුව ගම්පොල රාජ්‍යයට පත්වූයේ පස්වන පරාක්‍රමබාහු රජු ය. ඔහු ද තම අගමැතිවරයා ලෙස සේනාධිලංකාධිකාර සෙනෙවිරත්

6.7 රූපය-ඇම්බැක්කේ ලී කැටයම්

පත්කර ගත් අතර ඔහු දකුණේ ආගමික කටයුතු මෙහෙය වීය. ගම්පොළ තුන්වන වික්‍රමබාහු රජ සමයේ බලවත් වූ යාපනයේ ආර්ය චක්‍රවර්තීන් පානදුර දක්වා අයබදු ලබාගෙන තිබේ. එහි දී නිශ්ශංක අලකේශ්වර කෝට්ටේ බලකොටුවක් ඉදිකර ආර්ය චක්‍රවර්තීන් පලවා හැරීමට සමත් විය. මෙලෙස ශක්තිමත් වූ ගම්පොළ රාජ්‍ය සමය ප්‍රභූ පවුල් දෙක අතර මත භේද හේතුවෙන් දුර්වල විය.

ගම්පොළ රාජ්‍යයේ අවසාන කාලයේ දී චීන ආක්‍රමණ එල්ල විය. එනම් වර්ෂ 1405, 1409, 1411 යන වසරවල යුං ලෝ අධිරාජයාගේ (ස්)වං හ සෙනෙවියා ලංකාවට පැමිණ තිබේ. මුල් ගමනේ දී රයිගම වීර අලකේශ්වර සෙනෙවියා ඔහුව පිළිනොගැනීම හේතුවෙන් ගෙන ආ පුද පඬුරු දෙවුන්දර දේවාලයට පූජා කොට එහිදී ඔහු චීන, පර්සියානු හා දෙමළ භාෂාවලින් ගාල්ලේ ත්‍රිභාෂා ලිපිය පිහිටුවා චීනයට ගිය බව සඳහන් වේ. ඉන් අනතුරුව වර්ෂ 1411 දී විශාල හමුදාවක් සමඟ පැමිණ අලකේශ්වර හමුදාව සමඟ සටන්කර ඔවුන් සිරකරුවන් ලෙස චීනයට රැගෙන ගිය බව සඳහන් වේ. ඒ අනුව ගම්පොළ රාජධානිය බිඳවැටිණ.

6.6 කෝට්ටේ රාජධානිය

6.8 රූපය-ලංකාතිලක විහාරය

ගම්පොළ රජ සමයේ දී තුන්වන වික්‍රමබාහු රජුගේ අගමැතිවරයා වශයෙන් සිටි නිශ්ශංක අලකේශ්වර කෝට්ටේ බලකොටුවක් ඉදිකළ බව ඉහත සඳහන් කෙරිණි. මෙම බලකොටුව ප්‍රථමවරට රාජධානිය ලෙස ගොඩනගා කෝට්ටේ රාජධානිය ආරම්භ කරන්නේ පරාක්‍රමබාහු රජතුමා විසිනි. ඔහු හයවන පරාක්‍රමබාහු නමින් හැඳින්වේ. වීදාගම මහා ස්ථවිරයන් වහන්සේ යටතේ රැකවරණය ලැබූ පරාක්‍රම කුමරු උන්වහන්සේගේ අනුග්‍රහයෙන් වර්ෂ 1412 දී රයිගම රාජ්‍යයට පත්විය. එහි වසර තුනක් පාලන කටයුතු මෙහෙයවා වර්ෂ 1415 දී කෝට්ටේ රාජ්‍යය පිහිටුවා හයවන පරාක්‍රමබාහු නමින් අභිෂේක ලැබීය. ඔහුගේ පියා ජයමහලැන විය. මව සුනේත්‍රා දේවිය යි. වසර 1415 සිට 1467 දක්වා දීර්ඝ කාලයක් රට පාලනය කළ රජු අවසන් වරට රට එක්සේසත් කළ සිංහල රජු ලෙස සඳහන් වේ.

හයවන පරාක්‍රමබාහු රජුගේ සමයේ වැදගත් දේශපාලන සිදුවීම්

- ❖ වන්නි ප්‍රදේශ කෝට්ටේ රාජ්‍යයට යටත් කරගැනීම.
- ❖ සපුමල් කුමරු යටතේ හමුදාව යවා යාපනය ජය ගැනීම.
- ❖ උඩරට ජෝතිය සිටාණන් ඇති කළ කැරැල්ල අම්බුළුගල කුමරු යවා මැඩ පැවැත්වීම.
- ❖ වන්නි ප්‍රදේශවල ස්වාධීනව නැගී සිටි නායකවරු අවනත කර ගැනීම.
- ❖ රටේ අධ්‍යාපන හා ආගමික සාහිත්‍ය කටයුතුවල දියුණුවක් ඇති කිරීම.
- ❖ විජයනගර් අධිරාජ්‍යයේ තොටුපලක් ආක්‍රමණය කිරීම.
- ❖ දකුණු ඉන්දියාවේ අදිවිරරාම පටුන ආක්‍රමණය කිරීම.
- ❖ චීනය සමග සමීප සබඳතා පැවැත්වීම.

හයවන පරාක්‍රමබාහු රජුගෙන් පසු රජුගේ දියණිය වූ උලකුඩය දේවියගේ පුතා ජයබාහු නමින් රජ විය. මේ පුවත සැලවූ යාපනේ පාලක සපුමල් කුමරු සිය සේනාව සමඟ පැමිණ ජයබාහු රජු මරා කෝට්ටේ රාජ්‍යය අල්ලා ගත්තේ ය. මේ සිදුවීමෙන් කෝපයට පත් පස්දුන් කෝරලයේ කැකුලන්දල සිරිවර්ධන පතිරාජ, කුරගම හිමියාණන් වැනි ජන ප්‍රධානින්ගේ නායකත්වයෙන් බුවනෙකබාහු රජුට විරුද්ධව කැරැල්ලක් ඇති විය. ''සිංහල පෙරළිය, සිංහල සංඝය'' යන නමින් හඳුන්වන මෙම කැරැල්ල මර්ධනය කළ සපුමල් කුමරු හයවන බුවනෙකබාහු නමින් කෝට්ටේ රජ විය. කැරලි නායකයන් අත් අඩංගුවට ගත් රජු ඔවුන්ට අභය දානය දී දැදිගම සෙල්ලිපිය පිහිටුවා තිබේ. මේ නිසා දැදිගම සෙල්ලිපිය අභයදාන ශිලාලේඛනය ලෙස හඳුන්වයි.

හයවන බුවනෙකබාහු රජුගේ අභාවයෙන් පසු ඔහු පුත් පරාක්‍රමබාහු රාජ්‍යයට පත් විය. එතුමා එනමින් සිටි හත්වැන්නා වේ. රජුට එරෙහි වූ අම්බුලුගල කුමරු රජු බලයෙන් නෙරපා අටවන වීරපරාක්‍රමබාහු නමින් රජ විය. එතුමා රජ කරන විට වර්ෂ 1505 දී පෘතුගීසි ජාතික ලොරෙන්සෝද අල්මේදා ඇතුළු නාවික කණ්ඩායම ලංකාවට පැමිණ තිබේ. අටවන වීරපරාක්‍රමබාහු රජු මිය යාමත් සමඟ ඔහු පුත් විජයබාහු කුමරු වර්ෂ 1509 දී හයවන විජයබාහු නමින් රජ විය. වර්ෂ 1521 සිදුවූ විජයබා කොල්ලය නම් ඓතිහාසික සිදුවීමෙන් විජයබාහු රජු මිය ගියේ ය. ඉන් අනතුරුව කෝට්ටේ රාජ්‍යය කොටස් තුනකට බෙදීයාමත් සමඟ කෝට්ටේ රාජ්‍යය පරිහානියට පත්විය. 1521 දී හත්වන බුවනෙකබාහු රජ විය. ඔහුගෙන් පසුව රාජ්‍ය උරුමයට පුතෙකු නොසිටි බැවින් සිංහාසනය සඳහා ගැටුම් ඇතිවිය.

ඒ අනුව පෘතුගීසීහු ද කෝට්ටේ රාජ්‍යයට සම්බන්ධ වූහ. කෝට්ටේ රාජ්‍යයේ අවසාන පාලකයා වූ ධර්මපාල රජු තමාගෙන් පසු රාජ්‍ය උරුමයට පුතෙකු නොසිටි බැවින් තෑගි ඔප්පුවක් මගින් පෘතුගීසීන්ට පවරණ ලදී.

ධර්මපාල රජු වර්ෂ 1597 දී මිය යාමත් සමග කෝට්ටේ රාජ්‍යය පරිසමාප්තාර්ථයෙන් ම පෘතුගීසීන් සතු විය.

6.7 යාපනය රාජ්‍යය

යාපනය රාජ්‍යය පිළිබඳ තොරතුරු අධ්‍යනය කිරීමේදී වැදගත් මූලාශ්‍රය වන්නේ යාල්පාන වෛපමාලෛ නම් ග්‍රන්ථය යි. එහෙත් එයද 18 වන සියවසේ රචනා කරන ලද්දකි. ඊට අමතරව කෛලායමාලෛ සහ ශේගරාශසේකරමාලෛ වැනි ග්‍රන්ථ ද වැදගත් වේ. මෙම ග්‍රන්ථ හැරුණු විට යාපනයේ රාජ්‍යයේ ආරම්භය හා ඉතිහාසය හැදෑරීමට වෙනත් මූලාශ්‍රය නොමැත. ක්‍රි. ව. දහතුන්වන සියවසේ රජරට ශිෂ්ටාචාරය බිඳවැටීමත් සමඟ ආරම්භ වන යාපන ප්‍රාදේශීය රාජ්‍යයේ ආරම්භක පාලකයා ලෙස විජය කුලංකෛ ආර්ය චක්‍රවර්තීන් හඳුන්වා තිබේ.

ක්‍රි. ව. දහතුන්වන සියවස තෙක් යාපනය ප්‍රදේශය අනුරාධපුර හා පොළොන්නරුව රාජ්‍ය යටතේ පාලනය වූ බව පුරාවිද්‍යා මූලාශ්‍රය හා සාහිත්‍ය මූලාශ්‍රය අනුව තහවුරු වේ. ක්‍රි. ව. පළමුවන සියවසේ වසභ රජුගේ ඉසිගිරිය ඇමතිවරයා, යාපනය පාලනය කළ බව වල්ලිපුරම් රන් සන්නසේ සඳහන් වේ. පළමුවන විජයබාහු රජු ජම්බුකෝලපට්ටන විහාරය ප්‍රතිසංස්කරණය කළ බව ද මහා පරාක්‍රමබාහු රජු රාමඤ්ඤ දේශය හා දකුණු ඉන්දියාවට විරුද්ධව සේනාව සංවිධානය කිරීමේදී උතුරු හා නැගෙනහිර තොටුපලවල්වලට සේනාව රැස්කළ බව ද සඳහන් වේ. මෙසේ දහතුන්වන සියවසේ ආරම්භ වන යාපනය රාජ්‍යය පහත දැක්වෙන ආර්ය චක්‍රවර්තී රජවරු දොළොස් දෙනෙකු පාලනය කළ බව යාල්පාන වෛපමාලෛ කෘතියේ සඳහන් වේ.

විජය කුලංකෛ	කණකශූරිය
වික්කිරම	කුලශේකර ශින්කෛ
මාර්තණ්ඩ	වරෝදය II
වරෝදය I	කුණ්පූෂණ
ජයවීර	පරරාජශේඛරන්
කුණවීර	සංකිලි

මේ රජවරුන් රාජ්‍යයට පත්වූ අනුපිළිවෙල පැහැදිලි නැති අතර මේ පිළිබඳ තොරතුරු ලැබෙන මූලාශ්‍රය අවම වීම ද ගැටලුවකි. වරෝදය රජු අන් සියලු රජුන්ට වඩා සිංහල දෙමළ ජනතාව අතර ඉතා ජනප්‍රිය විය. ගම්පොළ රජ දවස යාපනය පාලකයෝ වඩාත් බලවත් වූහ. වර්ෂ 1344 දී ඉබ්න් බතූතා ලංකාවට පැමිණෙන විට ආර්ය චක්‍රවර්තීන්

යාපනයේ ශක්තිමත් පාලනයක් ගෙන ගිය බව සිය වාර්තාවල සඳහන් කර තිබේ. කෝට්ටේ රජ සමයේදී හයවන පාරක්‍රමබාහු රජු සපුමල් කුමාරයා යවා යාපනය ප්‍රදේශය කෝට්ටේ රාජ්‍යය යටතට පත්කර ගෙන තිබේ. හයවන පරාක්‍රමබාහු රජුගේ අභාවයෙන් පසු යාපනය නැවත ස්වාධීන විය.

පෘතුගීසී ලංකාවට පැමිණෙන විට පරරාජසේඛරන් යාපනය පාලනය කළ අතර වර්ෂ 1519 දී සංකිලි රජු යාපනයේ රජවිය. පෘතුගීසී තමන්ට ගැති පාලකයන් යාපනයේ බලයට පත්කරමින් තම අවශ්‍යතා ඉටුකර ගැනීමට සමත් වූහ. වර්ෂ 1619 දී පිලිප් ද ඔලිවේරා යටතේ පෘතුගීසීන් විසින් යාපනය යටත්කර ගන්නා ලදී.

යාපනය රාජ්‍ය බිඳ වැටීමට බලපෑ හේතු,

- රාජ්‍ය උරුමක්කරුවන් අතර අරගල ඇතිවීම.
- ප්‍රමාණවත් නිත්‍ය හමුදාවක් නොසිටීම.
- ස්වාභාවික ආරක්ෂාව නොතිබීම.
- පෘතුගීසීන්ගේ යුධ ශක්තිය හා උපාය මාර්ග

6.8 දඹදෙණි යුගයේ සිට ආර්ථික ,ආගමික, සාහිත්‍ය

6.8.1 ආර්ථික තත්වය

අනුරාධපුර හා පොළොන්නරු රාජධානි බිඳවැටීමෙන් පසු තෙත් කලාපීය ප්‍රදේශ කරා සංක්‍රමණය වූ ජනතාවට නව භූගෝලීය පරිසරයට හැඩගැසීමට සිදුවිය. වනදුර්ග හා ගිරිදුර්ග ආශ්‍රිතව රාජධානි බිහිවීමත් අගනුවර දීර්ඝ කාලයක් එක් ස්ථානයක නොපැවතීමත් කෘෂි කාර්මික කටයුතු සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් අහස් දිය යොදා ගැනීමත් නිසා මහ වැව් හා වාරිමාර්ග ඉදිකිරීම අඩාල විය. ප්‍රධාන ජීවනෝපාය වී ගොවිතැන වූ අතර කඳුකර ප්‍රදේශවල හේන් ගොවිතැන ද විය. අපනයන භෝග වගාව කෙරෙහි ද වැඩි උනන්දුවක් දක්වා තිබේ.

වෙළඳාම ද ආර්ථිකයේ ප්‍රධාන අංශයක් වූ අතර රජුගේ ඒකාධිකාරිත්වයෙන් එය සිදුව තිබේ. මීට පෙර පැවතුණු ආකාරයට දේශීය වෙළඳාම මෙන් ම විදේශීය වෙළඳාම ද පැවතිණි. මීට අමතරව විවිධ කර්මාන්ත පැවති බවට සාධක ලැබේ. මේ පිළිබඳ දළ සටහනක් පහත දැක් වේ.

ලංකාවේ විදේශීය වෙළඳපොළවල්

ඉන්දියාව, චීනය, අරාබිය, පර්සියාව, ඊජිප්තුව, බුරුමය

අපනයනය කළ භාණ්ඩ

කුරුඳු, එනසාල්, සාදික්කා, ගම්මිරිස්, මුතු, මැණික්, ඇත්දළ, අලි, ඇතුන්, මී ඉටි, ගොරක

ආනයනය කළ භාණ්ඩ

පිඟන් භාණ්ඩ, සුවඳ විලවුන්, සේද රෙදි, රත්තරං, තඹ

6.8.2 ආගමික තත්වය

මෙම රාජධානි සමයේ ද ප්‍රධාන ආගම වූයේ බුදුදහම යි. බුදුදහමට අනුග්‍රහ දැක්වීම තම කාර්ය වශයෙන් සැලකූ රජවරු දළදා මන්දිර තැනවීම හා බොහෝ වෙහෙර විහාර ඉදි කළහ. දළදාව ආරක්ෂා කර ගැනීම තම වගකීම බව රජවරු කල්පනා කළහ. එය තමා සන්තක කර ගැනීම දේශපාලන බලය තහවුරු කර ගැනීමට ද හේතු වන බව ඔවුහු දැන සිටියහ. ලංකාවේ උපසම්පදාව බිඳ වැටෙන විට විදේශ රටවලින් ආධාර ලබා උපසම්පදාව නැවත ප්‍රතිෂ්ඨාපිත කර තිබේ. මීට අමතරව මහායාන හා හින්දු විශ්වාස වර්ධනය වී තිබුණි. මේ නිසා දේව වන්දනය කෙරෙහි පාලකයන් මෙන් ම සාමාන්‍ය ජනතාව ද උනන්දුවක් දක්වා ඇත. එය විහාරස්ථාන ආශ්‍රය කර ගනිමින් හෝ එසේ නොමැතිව විවිධ දෙවියන් අරබයා දේවාල ඉදි කර ඇත්තේ එහෙයිනි. මෙම දේවාලවලින් බොහොමයක් උපුල්වන්, සමන්, විභීෂණ හා ස්කන්ධ කුමාර වෙනුවෙන් කැප කරන ලද ඒවා ය. දේව විශ්වාසය තවදුරටත් තහවුරුවීමක් සන්දේශ සාහිත්‍යයෙන් පිළිබිඹු වේ.

විදේශීය වෙළඳුන් සඳහා වූ දේවාල විශේෂයෙන් වරාය නගරවල ඉදි කර තිබූ බව පෙනේ. ගාල්ලේ ත්‍රිභාෂාමය ශිලා ලේඛනය පිළිබිඹු කරන්නේ ආගමික සහජීවනය යි. එය චීන ජාතිකයෙකු විසින් පිහිටන ලද්දක් වුවත් ලංකාවේ ස්ථාපිත කර තිබීමෙන් පෙනී යන්නේ ලංකාව තුළ ඕනෑම ආගමක් ඇදහීමට ජනතාවට අයිතිය තිබූ බව යි.

6.10 වාස්තු විද්‍යාව

දේශීය වාස්තු විද්‍යාව දකුණු ඉන්දියානු ආභාෂයෙන් පෝෂණය වී ඇති බව පෙනී යයි. සමස්තයක් වශයෙන් සලකන විට මෙකල වාස්තු විද්‍යාවේ ප්‍රධාන ලක්ෂණ මෙසේ හඳුනා ගත හැකි ය.

- යාපහුවේ පියගැටපෙළට හා එහි කුළුණුවලට පාණ්ඩ්‍ය හා කාම්බෝජ ආභාසය ලැබීම.
- ගඩලාදෙණිය විහාරයේ පිළිමගෙය දකුණු ඉන්දීය ගෘහ නිර්මාණ ශෛලියේ ආභාසයෙන් ඉදි කර තිබීම.
- අගනා ලී කැටයමින් අලංකාර කොට ඇම්බැක්කේ දේවාලය ඉදි කිරීම.
- මහායාන අදහස් හා දේව විශ්වාස බලපෑම් මත පිළිමගෙයට සම්බන්ධකර දේවාල ඉදිකර තිබීම.

6.11 භාෂාව හා සාහිත්‍යය

දඹදෙණියේ දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජු බොහෝ සාහිත්‍ය පොත ලියා භාෂාවේ හා සාහිත්‍යයේ උන්නතියට විශාල සේවයක් කර තිබේ. කලිකාල සාහිත්‍ය සර්වඥ පණ්ඩිත යන උපාධි නාමයෙන් එතුමා පිදුම් ලැබුවේ ඒ නිසා ය. කව්සිළුමිණ මහා කාව්‍යය ඔහුගේ නිර්මාණයකි. ඔහුගේ අනුගාහකත්වය ලැබූ භික්ෂූන් වහන්සේලා ද සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ රචනා කරමින් භාෂා හා සාහිත්‍ය වර්ධනයට ඉමහත් දායකත්වයක් සැපයූහ. ධර්මසේන හිමියන්ගේ සද්ධර්මරත්නාවලිය, මයුරපාද පරිවේණාධිපති බුද්ධපුත්‍ර හිමියන්ගේ පූජාවලිය වැනි බොහෝ පොත-පත දඹදෙණි යුගයේ රචනා වී තිබේ.

දඹදෙණි යුගයේ රචිත ග්‍රන්ථ

❖ කව්සිළුමිණ	පූජාවලිය
❖ සද්ධර්මරත්නාවලිය	දඹදෙණි කතිකාවත
❖ එළුසඳැස්ලකුණු	කඳවුරු සිරිත
❖ යෝගාර්ණවය	විශුද්ධිමාර්ග සන්නස
❖ සමන්තකූට වර්ණනා	රසවාහිනීය
❖ සාරසංග්‍රහය	භේසජ්ජමංජුසා
❖ හත්ථවනගල්ල විහාරවංශය	ථූපවංශය

කුරුණෑගල හතරවන පරාක්‍රමබාහු රජතුමා ද භාෂාව හා සාහිත්‍යය නගාසිටුවීමට අනුග්‍රහය දක්වා තිබේ.

කුරුණෑගල යුගය

- ❖ සිංහල පන්සිය පනස් ජාතක පොත
- ❖ දළදාසිරිත
- ❖ දළදාපූජාවලිය
- ❖ සිංහල බෝධිවංශය

ගම්පොළ යුගයේදී සන්දේශ කාව්‍ය ලිවීම ආරම්භ විය. මයුර සන්දේශය හා තිසර සන්දේශයෙන් එය පැහැදිලි වේ.

ගම්පොළ යුගයේ රචිත ග්‍රන්ථ

❖	මයුර සන්දේශය	තිසර සන්දේශය
❖	පාරමී ශතකය	ජිනබෝධාවලී
❖	බාලාවතාර	සද්ධර්මාලංකාරය

සිංහල සාහිත්‍යයේ ස්වර්ණමය යුගය ලෙස කෝට්ටේ යුගය හැඳින්විය හැකිය. හයවන පරාක්‍රමබාහු රජු ශ්‍රේෂ්ඨ නරපතියෙකුසේ ම උගත් පඬිවරයෙකු ලෙස සාහිත්‍යය දියුණු කිරීමට අනුග්‍රාහකත්වය ලබා දී තිබේ. මේ නිසා උගත් පඬිවරු රැසක් බිහිවූහ.

කෝට්ටේ යුගයේ බිහිවූ පඬිවරු

- ❖ තොටගමුවේ ශ්‍රී රාහුල හිමි
- ❖ කැරගල වනරතන හිමි
- ❖ ඉරුගල් කුලතිලක පිරිවෙන් හිමි
- ❖ වීදාගම මෛත්‍රිය හිමි
- ❖ වෑත්තෑවේ හිමි
- ❖ ධම්මදින්න හිමි

කෝට්ටේ යුගයේ සාහිත්‍ය කෘති රැසක් බිහි විය. මෙහි ඇති විශේෂත්වය නම් සාහිත්‍යකරණය විවිධ පැතිවලට යොමු වීම යි.

කෝට්ටේ යුගයේ සාහිත්‍යකරණයේ විවිධ පැති

- භක්ති කාව්‍ය
- මහා කාව්‍ය
- සන්දේශ කාව්‍ය
- ප්‍රශස්ති කාව්‍ය
- උපදේශ කාව්‍ය
- කෝෂ ග්‍රන්ථ

කෝට්ටේ යුගයේ රචිත කෘති

- පැරකුම්බා සිරිත
- කාව්‍යශේඛරය
- බුදුගුණාලංකාරය
- ලෝවැඩ සඟරාව
- ගුත්තිල කාව්‍යය
- හංස සන්දේශය
- පරවි සංදේශය
- සැළලිහිණි සංදේශය
- ගිරා සන්දේශය
- සද්ධර්ම රත්නාකරය

කෝට්ටේ යුගයේදී බෞද්ධ අධ්‍යාපනය ව්‍යාප්ත කිරීම සඳහා පිරිවෙන් රාශියක් බිහි විය.

කෝට්ටේ යුගයේ පිරිවෙන්

- තොටගමුවේ විජයබා පිරිවෙණ
- පැපිලියානේ සුනේත්‍රාදේවි පිරිවෙණ
- කැරගල පද්මාවති පිරිවෙණ
- වීදාගම ඝණානන්ද පිරිවෙණ
- දෙවිනුවර ඉරුගල්කුලතිලක පිරිවෙණ

මෙසේ බිහිවූ බෞද්ධ අධ්‍යාපන ආයතන නිසා සිංහල භාෂා සාහිත්‍යයේ අභිවෘද්ධියට මහත් සේවයක් සිදු වූ බව අමුතුවෙන් කිව යුතු නැත.

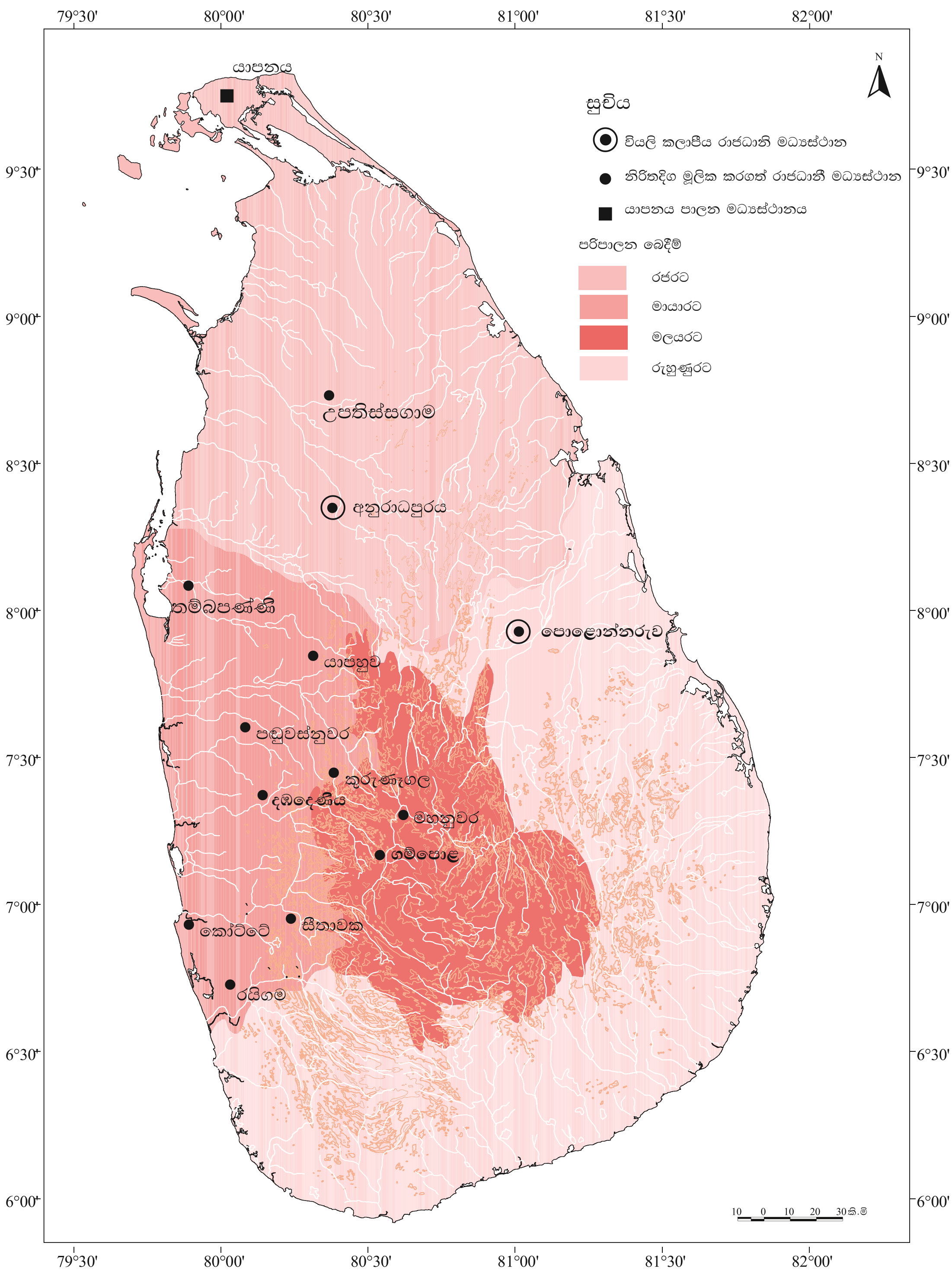

6.1 සිතියම-ලංකාවේ රාජධානිවල ව්‍යාප්තිය
උපුටා ගැනීම 10 ශ්‍රේණිය ඉතිහාසය පෙළපොතෙනි.

ක්‍රියාකාරකම්

01. පහත සඳහන් ස්ථාන ලංකා සිතියමක ලකුණු කර නම්කරන්න.
    අනුරාධපුරය, පොළොන්නරුව, දඹදෙණිය, යාපහුව, කුරුණෑගල, ගම්පොළ, කෝට්ටේ, යාපනය
02. නිරිතදිග රාජධානි, පිළිබඳ කෙටි සටහන් ලියන්න.
03. හයවන පරාක්‍රමබාහු රජුගේ සේවාවන් නම්කර පැහැදිලි කරන්න.
04. දෙවන පරාක්‍රමබාහු රජුගේ සේවාවන් නම්කර පැහැදිලි කරන්න.
05. ''කෝට්ටේ යුගයේ සාහිත්‍යය'' යන මැයෙන් රචනාවක් ලියන්න.
06. ඒ ඒ යුගවල රචිත ග්‍රන්ථ සහ එහි කතුවරු පිළිබඳ පොත් පිංචක් සකස් කරන්න.
07. ගාල්ලේ ත්‍රිභාෂා ශිලා ලේඛනය පිළිබඳ හැඳින්වීමක් කරන්න.